

Acum, la marcarea Centenarului Unirii celei Mari din 1918, Academia Română se află angajată prin toate forțele sale într-un amplu și activ proces de evocare și reflecție asupra evenimentelor care au condus la realizarea complexului proiect politic național, de analiză critică a parcursului nostru în ultima sută de ani, extrăgând concluzii necesare pentru a putea privi cu încredere la viitorul Țării. În acest context generos și stimulatoriu, prin programul său, Academia Română dorește să sublinieze, încă o dată, rolul major al armatei române, efortul uriaș militar, economic și diplomatic desfășurat în anii Războiului de Întregire Națională, însoțit de sentimentele de cinstire a memoriei luptătorilor de pe front și din spatele acestuia, a celor peste un milion de fii și fiice care, prin sângele lor, au clădit statul român unitar, deschizând un nou capitol în istoria României moderne.

În Înaltul Ordin de Zi dat cu ocazia Noului An 1919, Regele Ferdinand I ținea să sublinieze: „Țara nu va uita nicio clipă că vitejiei ostașului român i se datorește în cea mai mare parte făurirea României de astăzi și de mâine”. Despre Războiul de Întregire sau de Unitate Națională, despre toate acele zile și nopți, luni și ani tragici, dar și de glorie, s-au păstrat în arhive și bibliotecă numeroase și variate mărturii și documente care alcătuiesc o comoară a conștiinței naționale; în prezent, constatăm cu satisfacție că impresionantă istoriografie asupra participării României la Primul Război Mondial i se adaugă noi contribuții științifice pertinente datorate râvnii neobosite a unor cercetători tineri și consacrați, inclusiv din institutele de specialitate ale Academiei noastre. La fel, menționăm unele lucrări de valoare aparținând istoricilor străini. Toate acestea constituie o dovadă a interesului existent față de o problematică esențială a devenirii noastre, care, prin experiența și consecințele sale în timp, păstrează o actualitate incontestabilă.

Am încredințat, din aceste considerente, scrierea unei sinteze intitulată sugestiv Sub semnul Unirii. Campaniile armatei române pentru întregire națională 1916-1920 unuia dintre cei mai recunoscuți istorici ai perioadei, profesorul Dumitru Preda, distins deja cu Premiul „M. Kogălniceanu” al Academiei noastre. SUB SEMNUL MARII UNIRI. CAMPANIILE ARMATEI ROMÂNE PENTRU ÎNTREGIREA ȚĂRII 1916-1920 | 7 Războiul de eliberare declanșat de România în vara anului 1916 a reprezentat o supremă încordare a puterilor umane și materiale ale întregii țări, a fost trăit de toată suflarea românească cu o deosebită intensitate; dramele individuale și colective care au îndoliat aproape fiecare cămin, confruntarea directă cu moartea pe front sau în bătălia cu epidemiile diverse, imensele sacrificii și privațiuni sub ocupație străină au brăzdat adânc conștiințele și au influențat manifestările sociale și politice care aveau să ducă la transformări înnoitoare în timpul războiului și mai ales imediat după încheierea păcii. Războiul a însemnat, totodată, pentru conducerea țării și a armatei, verificarea dură a politicii și capacității de a susține un război de proporții și durată, în cadrul unei coaliții asimetrice (Antanta) împotriva unei adevărate mașini de luptă (Puterile Centrale și partenerii lor) mult mai numeroase, experimentate și înzestrate; pentru fiecare ostaș, ofițeri și trupă, întâlnirea crudă cu inamicul pe câmpul operațiilor militare a fost proba resurselor fizice și a pregătirii profesionale, în condiții excepționale care adesea se succedau cu repeziciune, neprevăzut, secerând viețile sub clocotul armelor și al tirului gurilor de foc, uneori sprijinite de noua armă – aviația și aerostația. Lucrarea prezintă momentele de pregătire politică și economică-militară din anii de neutralitate (1914-1916) premergători intrării României în Marele Război, evidențiază caracterul angajării armatei sale în război, etapele, bătăliile principale și particularitățile lor, raporturile cu Aliații și, în acest cadru, rolul Misiunii franceze a generalului Berthelot, în cadrul campaniilor din 1916 și 1917, locul și importanța bătăliilor de la Mărăști, Mărășești și Oituz din vara lui 1917, punând în lumină și nuanțat implicațiile naționale și internaționale ale participării la cea mai mare confruntare armată cunoscută de omenire; un loc aparte este acordat situației și desfășurării campaniei române din 1917-1918, în contextul transformărilor radicale din fostul Imperiu Rus care au condus la izolarea politico-militară a României și obligarea guvernului de la Iași la acceptarea înrobitorului Tratat de Pace de la București (7 mai 1918), impus de Quadrupla Alianță, precum și rolul factorului armat în susținerea actului de Unire a Basarabiei (27 martie 1918). Autorul a acordat un spațiu mai larg analizei campaniilor din anii 1918- 1919 și 1919-1920, cu date și aprecieri asupra reintrării armatei române în război la 28 octombrie/10 noiembrie 1918 și raporturile, îndeosebi în plan operativ, cu Puterile Aliate în preajma deschiderii Conferinței de Pace de la Paris (ianuarie

1919), demersurile pentru acordarea statutului de cobeligeranță; la fel, este evidențiată contribuția trupelor române la eliberarea și unirea Bucovinei cu România (15/28 noiembrie) și se prezintă contextul și desfășurările revoluționare care au culminat cu Actul solemn de la Alba Iulia (1 Decembrie 1918) care a consfințit Unirea Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului cu România, încununând strădaniile unei generații eroice, pe drept cuvânt numită „generația Marii Uniri”. Ion I.C. Brătianu, artizanul politic al mării biruințe, în raportul înaintat Suveranului la 11/24 decembrie 1918, privind sancționarea prin decret-lege a voinței naționale exprimate în cetatea Albei Iulia, avea să sublinieze: „Unirea aceasta [...] izvorăște din puterea de viață a poporului, din vitejia soldaților noștri și din voința hotărâtă a românilor de pretutindeni”.

Marea împlinire a idealului național în 1918, obiectivul fundamental pentru care armata și poporul român au intrat în prima conflagrație mondială, nu aveau, însă, să conducă la pacea mult așteptată. Timp de peste un an, în condiții internaționale complexe, pe fondul conflictului de interese al Marilor Puteri în acțiunea de reconstrucție postbelică, cu o parte a teritoriului național încă sub ocupație străină, România s-a confruntat cu o permanentă agresiune a forțelor bolșevice și antiromânești de la Budapesta și Petrograd. Continuarea stării de război nu a fost dorită, dar ea ne-a fost impusă de adversarii Unirii. Armata română, așa cum precizează autorul, a acționat în legitimă apărare în urma atacului întreprins de Republica Ungară a Sfaturilor (aprilie-mai și iulie-august 1919), îngenunchind adversarul și ocupându-i capitala (3-4 august 1919). „La Budapesta – arată savantul N. Iorga – n-am căutat să jignim mândria unui popor adesea legat în istorie cu al nostru [...], ci am afirmat dreptul nostru asupra Ardealului, unde nația noastră se sprijină pe vechimea de locuință, pe preponderența numerică, pe necesitatea geografică și mai ales pe voința liber exprimată a majorității locuitorilor săi, azi cetățeni egal îndreptățiți ai statului român”.

Remarc obiectivitatea și echilibrul cu care a fost tratată problematica legată de ocupația militară temporară a Ungariei și retragerea trupelor române, precum și concluzia autorului privind dimensiunea europeană a ultimei campanii din cadrul Războiului de Întregire Națională, prin care s-a barat ascensiunea forțelor bolșevice pe continent. Învățămintele rezultate din experiența acelor ani cruciali, ale căror urme și consecințe sunt în bună măsură prezente și azi, trebuie să constituie pentru toți factorii politici și militari, pentru toate instituțiile de educație și cultură din România, dar și din marea noastră familie europeană, un avertisment, dar în același timp argumente de construire a unui viitor de încredere între națiuni, lipsit de tensiuni etnice și de altă natură, un viitor de respect reciproc, dialog și cooperare, de prosperitate.

Academician Victor VOICU